

urimeligt at forlange af en Okse. Med denne Forbedring tror jeg, det er fuldstændig rigtigt, naar Fortalerne for Nedskæringen af den danske Krone hævder, at Udlandet intet vilde finde at erindre herimod. Men medens det er givet, at der er Lande, for hvem en Tilbagevenden til Guldpariteten er en Umulighed, kan noget saadant efter min Mening ikke siges for Danmarks Vedkommende. Hvis vi hjælpes over et Stykke af Vejen af en Prisstigning paa Verdensmarkedet, vil det neppe overstige vore Evner at gaa det sidste Stykke selv. Og efter at de mange Valutakommissioner og -Raad dog har ført det gode med sig, at Valutaspørgsmaalet i den almindelige Opfattelse er blevet berøvet sin Mystik og er gaaet ind i Bevidstheden som et Spørgsmaal, der kan løses — og iøvrigt kun kan løses — igennem Pengepolitiken, tror jeg, vi baade teoretisk og praktisk staar vel rustet til at føre den danske Krone tilbage til Guldpariteten, hvis vi — alle Forhold tagne i Betragtning — maatte anse det for at være det for hele det danske Samfund heldigste.

E. C.

Familieløn.

Under et Ophold i England sidste Sommer hørte jeg første Gang Miss Rathbones Navn. Det var i Forbindelse med Spørgsmaalet om Kvinders Løn. Miss Rathbone har givet udmærkede Bidrag til at helyse dette vigtige og vanskelige Problem. Men hendes egentlige Kongstanke, om jeg tør bruge det Udtryk, er dog den, som kort kan udtrykkes med Ordet: Familieløn. Om denne har hun skrevet og talt med stor Ihærdighed i de senere Aar. Og derom handler ogsaa en Bog, hun udsendte i 1924¹⁾. Maaske det kunde have Interesse ogsaa for danske Læsere ud fra Miss Rathbones Bog at faa Stof og Belysning til Drøftelse af denne Sag, som mere eller mindre har været fremme i alle Lande.

De engelske Arbejderses Krav med Hensyn til Løn har i den sidste Menneskealder sigtet paa, hvad de kalder „a living wage“, en Løn, som tillader Arbejderfamilien en sorgfri økonomisk Eksistens under rimelige Vilkaar. Men er der allerede i selve Begrebet „living wage“ noget ubestemt, bliver Ubestemtheden ikke mindre, naar der spørges, hvor mange en saa-

¹⁾ Eleanor F. Rathbone: The Disinherited Family. A Plea for the Endowment of the Family. London 1924. 324 S.

urimeligt at forlange af en Okse. Med denne Forbedring tror jeg, det er fuldstændig rigtigt, naar Fortalerne for Nedskæringen af den danske Krone hævder, at Udlandet intet vilde finde at erindre herimod. Men medens det er givet, at der er Lande, for hvem en Tilbagevenden til Guldpariteten er en Umulighed, kan noget saadant efter min Mening ikke siges for Danmarks Vedkommende. Hvis vi hjælpes over et Stykke af Vejen af en Prisstigning paa Verdensmarkedet, vil det neppe overstige vore Evner at gaa det sidste Stykke selv. Og efter at de mange Valutakommissioner og -Raad dog har ført det gode med sig, at Valutaspørgsmaalet i den almindelige Opfattelse er blevet berøvet sin Mystik og er gaaet ind i Bevidstheden som et Spørgsmaal, der kan løses — og iøvrigt kun kan løses — igennem Pengepolitiken, tror jeg, vi baade teoretisk og praktisk staar vel rustet til at føre den danske Krone tilbage til Guldpariteten, hvis vi — alle Forhold tagne i Betragtning — maatte anse det for at være det for hele det danske Samfund heldigste.

E. C.

Familieløn.

Under et Ophold i England sidste Sommer hørte jeg første Gang Miss Rathbones Navn. Det var i Forbindelse med Spørgsmaalet om Kvinders Løn. Miss Rathbone har givet udmærkede Bidrag til at helyse dette vigtige og vanskelige Problem. Men hendes egentlige Kongstanke, om jeg tør bruge det Udtryk, er dog den, som kort kan udtrykkes med Ordet: Familieløn. Om denne har hun skrevet og talt med stor Ihærdighed i de senere Aar. Og derom handler ogsaa en Bog, hun udsendte i 1924¹⁾. Maaske det kunde have Interesse ogsaa for danske Læsere ud fra Miss Rathbones Bog at faa Stof og Belysning til Drøftelse af denne Sag, som mere eller mindre har været fremme i alle Lande.

De engelske Arbejderses Krav med Hensyn til Løn har i den sidste Menneskealder sigtet paa, hvad de kalder „a living wage“, en Løn, som tillader Arbejderfamilien en sorgfri økonomisk Eksistens under rimelige Vilkaar. Men er der allerede i selve Begrebet „living wage“ noget ubestemt, bliver Ubestemtheden ikke mindre, naar der spørges, hvor mange en saa-

¹⁾ Eleanor F. Rathbone: The Disinherited Family. A Plea for the Endowment of the Family. London 1924. 324 S.

dan Løn skal tillade at leve paa rimelige Vilkaar. Skal Lønnen strække til for en Familie bestaaende blot af Mand og Hustru, for en Familie med to Børn, med fire Børn eller hvor mange? I England synes det i senere Aar at være blevet almindeligt, at man ved Lønovervejelser, særlig ved Afgørelser truffe af Lønraad (Trade Boards) gaar ud fra en „normal“ Familie bestaaende af to Voksne og tre Børn.

Miss Rathbone paatager sig at vise, at denne „normale“ Familie i Virkeligheden er en Sjældenhed. Den bekendte Statistiker Arthur L. Bowley har i sin Bog „Livelihood and Poverty“ (1915) undersøgt Familiernes Størrelse for 13,475 Arbejdere, udtagne ved Stikprøver i forskellige af Englands Byer. Omtrent $\frac{1}{4}$ af de paagældende Arbejdere var Ungkarle eller Enkemænd uden afhængige Børn, $\frac{1}{4}$ gifte uden afhængige Børn (under fjorten Aar). Den resterende Halvdel eller nøjagtigere 48,3 % fordelte sig saadan, at 16,6 % havde eet afhængigt Barn, 13 % to, 8,8 % tre og 9,9 % mere end tre afhængige Børn. Det er altsaa kun $\frac{1}{11}$ af Arbejderne, der havde „normale“ Familier. Tilmed var der i dette Tal medregnet Husholdninger, hvor der var mere end een Løntager, f. Eks. foruden Manden ogsaa Hustruen eller et voksent Barn, saa at de Familier, der udelukkende bestaar af Mand, forsørget Hustru og tre forsørgede Børn, reduceres til mellem 5 og 6 % af det hele Antal.

Hvis Lønnen er afpasset efter den „normale“ Familie, er der altsaa mange, der faar mere, end de strengt taget behøver, hvad der jo i og for sig ikke er nogen Ulykke, men ogsaa ikke saa faa, der ikke faar tilstrækkeligt. Efter Bowleys Statistik var det 9,9 % af de undersøgte Arbejdere, der havde Hustru og mere end tre afhængige Børn. Procenten synes i og for sig ikke særlig stor. Men ser man Sagen fra Børnenes Synspunkt — og det er dog dem, Samfundet skulde interessere sig for — maa man huske, at i disse forholdsvis faa Familier findes en meget stor Procent af samtlige Børn. De 9,9 % af Familierne i den nævnte Statistik havde omtrent 40 % af Børnene. Og selv om i et givet Øjeblik kun 40 % af Arbejdernes Børn tilhører de børnerige Familier, saa er der adskillige flere, der en Tid af deres Barndom har været i dette Tilfælde.

B. Seebom Rowntree har i sin interessante Bog „The Human Needs of Labour“ (1918) ud fra Folketællingslisterne i Byen York anstillet Beregninger over, hvor mange Børn der en kortere eller længere Tid af deres Liv tilhører Hjem, der ikke har det tilstrækkelige. Han tænker sig Lønnen fastsat efter

mere eller mindre børnerige Familiers Behov, og for hver enkelt Trin i denne Lønskala anstiller han den nævnte Beregning. En Løn, der er fastsat for den „normale“ Families Behov vil lade 62 % af Børnene være utilstrækkeligt forsørgede i 1 Aar eller længere, og for 54,4 % af Børnene vil denne Tilstand strække sig over 5 Aar eller længere. Hvis Lønnen kun er tilstrækkelig for den normale Familie, vil det altsaa efter denne Beregning være et Flertal af Børnene, der i et ret langt Tidsrum af deres Barndom er udsat for at lide Mangel.

I en tidligere Bog „Poverty“ havde Rowntree beregnet den „normale“ Families Behov til 21 sh. 8 d. I „Human Needs of Labour“, hvor han vel stadig gaar ud fra streng Økonomi, men dog tillader en større Margin end i den tidligere Bog til Kød, Forsikring og forskelligt sætter han en lignende Families Forbrug til 35 sh. 3 d. ugentlig før Krigen. En saadan Løn opnaaedes faktisk kun af faa Arbejdere. I York var 91 % af Arbejderne under dette Niveau. Og efter en Beregning af Sidney Webb i „New Statesmann“ 1913 skulde 74 % af samtlige mandlige Løntagere i 1912 have en Løn af under 35 sh. ugentlig. Der var altsaa kun i de færreste Tilfælde naaet en Levestandard, der kunde dække blot en „normal“ Families Behov. Og følgelig maatte de mere børnerige Arbejderfamilier lide Nød.

Spørgsmaalet er jo imidlertid ikke blot, om et saadant Lønniveau som det, Rowntree kræver, var naaet, men om det kunde naas, naar der skulde kræves ensartet Løn for Arbejderne uden Hensyn til deres Familieforhold. Ogsaa paa dette Omraade foreligger der nogle Beregninger udført dels af Bowley og dels af Statistikerens Josiah Stamp. Bowley anslaaer i sin Bog „The Division of the Product of Industry“ (1919) den samlede Indkomst i Storbritannien og Irland fra indenlandske Kilder i 1911 til 1900 Mill. £. 1158 Mill. £ tilfaldt efter hans Antagelse dem, som havde under 160 £ aarlig, 742 Mill. £ de større Indkomstnydere. Hvis alle disses sidstes Indkomst blev skaaret ned til 160 £ aarlig, vilde der være 550 Mill. £ tilbage. Trækkes nødvendige Opsparinger og nationale Udgifter fra, bliver der 200 til 250 Mill. £ tilbage, „hvilken Sum kun vilde have været lidet mere end tilstrækkelig til at bringe voksne Mænds og Kvinders Løn op til det Minimum af 35 sh. 3 d. ugentlig for en Mand og 20 sh. ugentlig for en Kvinde, som Mr. Rowntree i „The Human Needs of Labour“ finder rimeligt.“

Naturligvis har Forholdene ændret sig under Krigen, men

ikke til det bedre, naar alt tages i Beregning. Josiah Stamp beregner i „Wealth and Taxable Capacity“ (1922), at Nationalindkomsten i 1919—20 kan sættes til 3900 Mill. £. Hvis alt, hvad der oversteg 250 £ aarlig i Indkomster over dette Beløb, blev fordelt paa alle Familier, vilde der, mener han, kunne blive omtrent 5 sh. mere om Ugen til hver Familie. Den i begge Beregninger foretagne Nedskaering er jo i og for sig langt uden for det muliges Grænser. Og Miss Rathbone mener da at kunne fastslaa, at en ensartet „living wage“ af den Størrelse, Rowntree fremsætter som ønskelig, vilde være umulig.

Efter at have opstillet dette Regnskab om det nuværende Systems Muligheder, gaar Miss Rathbone over til at angribe dette System til Fordel for sit Krav om særlige Understøttelser til større Familier. Jeg skal ikke komme meget ind derpaa. Hun beskriver de daarlige Følger af den ensartede Løn, for Arbejderen, der i sine unge Dage tager Skade ved det Overskud, han faar, og senere maa kæmpe haardt for at komme igennem, for Børnene, der en Tid af deres Liv ofte bliver underernærede, for Hustruen, der i den Tid, hun har Børnene, bliver udslidt, paa Enken og de faderløse Børn, der slet intet har at holde sig til.

Heller ikke skal jeg komme meget ind paa Miss Rathbones Fremstilling af Spørgsmaalet om Kvinders Løn. Jeg skal kun anføre, at hun ud fra sin Betragtning maa være en Modstander af den almindelige Ligeløn. Hun kan derimod gaa med til lige Løn for virkelig lige Præstationer for Mænd og Kvinder uden Børn, men dertil maa komme Børnetillæg, som efter Sagens Natur i væsentlig Grad vil tilfalde de Familier, som Mændene er Overhoveder for.

Men hvad der er Grund til at dvæle noget mere ved, er de Planer til Familieløn, som i de senere Aar er sat i Værk. Noget af det har der vist været i alle Lande under Verdenskrigen eller derefter. Ogsaa hos os er jo Dyrtidstillæget for Tjenestemænd forskelligt for gifte og ugifte. Men i adskillige Lande er man gaaet videre. Herom indeholder Miss Rathbones Bog udførlige og op til dens Fremkomst vistnok ret udtømmende Oplysninger.

Australien, der jo i det hele har været en Forsøgsmark for sociale Nydannelser, har i et forberedende Arbejde lagt Spørgsmaalet klart frem, men det var indtil for et Aar siden ikke kommet til egentlig Lovgivning paa dette Omraade. Australien er jo Lønraadens klassiske Land. Ved Lønraadens eller Voldgiftsretternes Lønfastsættelser er man i de fleste Ko-

lonier gaaet ud fra den normale Familie paa 5 Medlemmer. Under Krigen var der naturligvis sket Forskydninger i Leveomkostningerne. Og 1919 blev der af det australske Forbund nedsat en Kommission, som skulde undersøge Forholdet mellem Leveomkostningerne og Minimumslønnen. Denne Kommission udforskede og drøftede til de mindste Detailler, hvad der var fornødent og rimeligt i en Arbejderhusholdning bestaaende af Mand og Hustru med tre Børn under fjorten Aar. Naturligvis var der nogen Forskel paa Livets Dyrhed i de forskellige Byer. For Melbournes Vedkommende kom man til en ugentlig Udgift af £ 5, 16 sh. 6 d. Men det var fra først af ganske klart, at en Løn af denne Højde ikke kunde gøres almindelig. I et Memorandum, som Formanden for Kommissionen, en australsk Jurist, afgav til Førsteministeren, paavistes det, at medens det ved næsten alle offentlige Lønfastsættelser forudsattes, at en Arbejder havde tre Børn, saa at altsaa Australiens 1 Mill. Arbejdere i Fantasien forsynedes med 3 Mill. Børn, var Arbejdernes virkelige Børnetal kun 900,000. Det Maal, der tilstræbtes, kunde derfor meget bedre naas, naar hver Arbejder fik en ugentlig Løn af 4 £, tilstrækkelig til at skaffe en Mand og hans Hustru Underhold, og der dertil Iøjedes 12 sh. for hvert afhængigt Barn. Skulde Lønnen for alle Arbejdere bringes op til 5 £ 16 sh., medens det bestaaende Lønniveau omtrent laa ved 4 £, vilde der paalægges Erhvervslivet yderligere 93 Mill. £ i Lønudgift aarlig. Men med en Ugeløn af 4 £ og Tillæg af 12 sh. for hvert Barn, vilde Byrden kun stige med 28 Mill. £. Det første vilde være ganske umuligt, det sidste antageligt. Som nævnt er der dog ikke endnu i Australien gennemført nogen almindelig Lov paa dette Grundlag.

Det Land, hvor man praktisk set er naaet længst med Familielønnen, er Frankrig. Foruden Hensynet til Familiernes Vel har ogsaa Bestræbelserne for at øge Befolkningen her spillet med ind. Men det er ikke Lovgivningsmagten, det er de private Arbejdsgivere, der har taget Initiativet. Metalfabrikanten Mr. Romanet i Grenoble gik i Spidsen. Han undersøgte i Begyndelsen af Krigen Forholdene hos en Række Arbejdere med Familie af forskellig Størrelse og fandt, at hvor der var mange Børn, var der stor Elendighed. En almindelig Lønforhøjelse vilde, frygtede han, kun føre til en yderligere Forhøjelse af Leveomkostninger. Han besluttede da at give Børnetilskud, hvad der i Frankrig oprindeligt kaldtes sursalaires familiales, men nu er almindelig kendt under Navnet allocations familiales. Snart fulgte andre Metalfabrikanter i Grenoble og Omegn hans

Eksempel. Og for at modarbejde Fristelsen til at anvende Arbejdere uden eller med faa Børn sluttede Fabrikanterne sig snart sammen i en Udligningskasse (Caisse de compensation pour allocations familiales), saaledes at Børnetilskuddene bliver betalt af denne Kasse og Udgifterne lignede paa samtlige tilsluttede Arbejdsgivere. Denne Kasse for Metalindustrien i Grenoble begyndte sin Virksomhed 1918. Men omtrent samtidig kom det samme frem andre Steder i Frankrig. Og i Løbet af faa Aar var man naaet til, at de Kasser, der havde sluttet sig til Udligningskassernes Fællesforening, i 1923 omfattede 7,600 Firmaer med 880,000 Arbejdere. Da desuden en Mængde offentlige Korporationer og private Firmaer betalte Familietilskud uden at høre til nogen Sammenslutning, regnedes det, at paa dette Tidspunkt omtrent $2\frac{1}{2}$ Mill. Arbejdere eller omtrent Halvdelen af Frankrigs Industriarbejdere var inde under det nye System. I Landbruget er der oprettet enkelte Kasser, men Systemet har ikke her faaet samme Betydning som i Industrien.

Der er det ejendommelige ved de Børnetilskud, som de franske Udligningskasser giver, at de næsten altid er større for de senere Børn end for de første, skønt Husholdningen jo maa blive forholdsvis billigere, jo flere Børn der er. Denne stigende Skala for Børnetilskuddene hænger naturligvis sammen med, at Formaålet ogsaa er at fremme Befolkningstilvæksten. Nogle Kasser betaler slet intet for det første Barn og enkelte heller ikke for det andet.

Et vigtigt og praktisk Spørgsmaal er aabenbart, om Tilskuddet skal udbetales til Arbejderen sammen med hans Løn, eller det skal betales for sig selv til Moderen. Ved de australske Planer har det altid været en Selvfølge, at det skulde betales til Moderen. I Frankrig har man ofte bøjet sig for den Betragtning, at Familiefaderens Autoritet ikke burde krænkes. Men der er dog ogsaa adskillige Kasser, saaledes den store parisiske Caisse régionale, der betaler til Moderen, idet man kun saaledes mener at kunne sikre sig, at Pengene anvendes til Børnenes Gavn.

Et interessant Spørgsmaal er, hvordan Arbejdernes Organisationer har stillet sig over for denne Udvikling. Frankrig hører jo ikke til de Lande, hvor Fagforeningsbevægelsen er stærkest. Men ogsaa der er Medlemstallet dog vokset stærkt i de senere Aar. Og en Sammenslutning som Confédération Générale du Travail har ikke liden Magt. Fagforeningernes Stilling til Familielønnen var fra først af fjendtlig. Som enhver Velfærdsendretning udgaaet fra Arbejdsgiverne vakte allocations familiales

Arbejderføernes Mistanke. Men over for Kendsgerningernes Magt har dog de fleste Fagforeninger nu akcepteret Systemet. Det gælder ogsaa Confédération Générale. Kun de mest yderliggaaende fastholder deres Modstand. Men Arbejderne kræver Statskontrol med Uddelingen. Det kan heller ikke nægtes, at Arbejdsgiverne ved at lade Familietilskuddene bortfalde i længere Tid, selv paa Grund af ganske kortvarig Arbejdsnedlæggelse, kan misbruge deres Magt over Kasserne. Men de modsætter sig meget stærkt Kravet om Statskontrol.

Det kan ikke nægtes, at der er Svagheder ved Familielønnen i Frankrig, som kan synes at gøre dens Fremtid problematisk. Men paa den anden Side er den blevet saa grundfæstet, at man daarlig kan tænke sig den helt bortfalde.

Ogsaa i Tyskland har Familielønnen vundet stor Udbredelse under Navn Familienlohn eller Soziallohn. Under Krigen blev den bl. a. indført hos Krupp i Essen. Men da de organiserede Arbejdere her som i Frankrig oprindelig var imod den, blev den efter Revolutionen omtrent forladt. Senere er den imidlertid under det økonomiske Tryk blevet genindført i stor Udstrækning. Særlig har den vundet Indgang i Kulgruberne, Maskinindustrien, Tekstilindustrien og Papirindustrien. Efterhaanden er der ogsaa dannet Udligningskasser. At der staar megen Strid om Sagen, derom vidner de mange Artikler om Soziallohn i tyske økonomiske og sociale Tidsskrifter.

Af andre Lande, hvor Familielønnen er blevet mere eller mindre gennemført i Praksis, kan nævnes Belgien, hvor navnlig Liège har en betydelig Udligningskasse, Holland og Østrig, hvor en Lov har gjort Familielønnen obligatorisk. I flere andre Lande er der som i Danmark ved offentlige Lønninger gjort Forskel paa gifte og ugifte.

I Slutningen af sin Bog omtaler Miss Rathbone de forskellige Indvendinger, som gøres mod Familielønnen. Jeg skal nævne nogle af dem.

Der er for det første Frygten for Overbefolkning. Naar der bliver sat en Præmie paa at have mange Børn, kunde det tænkes, at Fødselshyppigheden blev større. Det er en Indvending, der er noget i Slægt med de liberale Socialøkonomers Tro paa, at en Lønforhøjelse vilde fremkalde forøget Befolkningstilvækst, og at denne atter vilde trykke Lønnen. Men denne Indvending er det let for Forfatteren at tilbagevise ud fra den Kendsgerning, som nu enhver Statistiker anerkender, at Børnetallet snarere synes at formindskes med forøget Løn og Velvære end omvendt. I Frankrig, hvor Familielønnen som

nævnt har haft den Bihensigt at fremkalde en Stigning i Børnetallet, er dette Formaal da heller ikke hidtil blevet opnaaet.

Vægtigere er den Indvending, at Faderens Ansvarsfølelse over for Familien vil blive formindsket, naar der betales Tilskud til Børnene. Miss Rathbone vil ikke ganske afvise, at det kan blive Tilfældet under visse Omstændigheder. Men mange tager sig i Forvejen dette Ansvar yderst let, tager selv Broderparten af Indtægten og lader Hustru og Børn klare sig, som de bedst kan. Og mange af dem i de højere Klasser, som er ængstelige for, at Familiefaderens Ansvar skal tages fra Arbejderen, finder det selv ganske naturligt, at deres Hustruer har egne Midler, saa at de ikke er helt afhængige af dem.

En anden væsentlig Indvending, som kommer fra Arbejderne selv, er Frygten for, at Lønnen vil blive sat ned efter Indførelse af Børnetilskuddene, eller at det i det mindste vil blive langt vanskeligere at opnaa Lønforhøjelse end hidtil. Argumentet „vore Børn og vore Hustruer“ vejer maaske i og for sig ikke saa meget over for Arbejdsgiverne selv, naar Talen er om Lønbevægelser, men bringer alligevel Arbejderne en vis Styrke i Forhandlingen og i Arbejdskampene ved at skaffe dem Offentlighedens Sympati. Hertil kommer, at de ugifte Arbejdere vil vægre sig ved at betale paa den ene eller den anden Maade til andre Mænds Børn. Paa den anden Side vil Arbejdsgiverne gøre gældende, at Børnetillægene er en ny Byrde paa dem, hvad enten de kommer til at betale dem mere direkte eller indirekte som Skatteydere.

Til disse og andre Indvendinger, som Miss Rathbone selv anfører, kan tilføjes, hvad Professor Pigou i Cambridge anfører i 2. Udgave af sin Bog „Economics of Welfare“ (1924), hvor han taler om Familielønnen. Han gør opmærksom paa, at hvis Systemet skulde indføres almindeligt, vilde det komme til at hvile langt tungere paa de ugifte i Industrier, hvor der er forholdsvis faa ugifte, end i saadanne, hvor der er forholdsvis mange ugifte Arbejdere. Og bliver Systemet kun indført i enkelte Industrier, vil der være en Tendens for gifte Mænd til at søge derhen, saa at Forskellen mellem det forholdsvis Antal af gifte og ugifte Arbejdere i de forskellige Industrier vil blive endnu mere udpræget end nu.

Over for alle Indvendinger, der til syvende og sidst hviler mere paa Instinkt end paa Ræsonnement, gør Miss Rathbone som sit Hovedforsvar gældende, at det nye System vil frembringe mere Tilfredshed og menneskelig Lykke. Tilfredsheden og Lykken vil vokse ved en bedre Fordeling af den

Del af den nationale Indkomst, som falder paa Arbejderne. Det kan ikke hjælpe, at man blot interesserer sig for den lodrette Fordeling, d. v. s. Fordelingen mellem Arbejde, Kapital, Jord o. s. v. Man maa ogsaa interessere sig for en bedre vandret Fordeling inden for den enkelte Klasse. Og til en saadan bedre Fordeling inden for Arbejderklassen vil Familielønnen bidrage. Endvidere gør hun ogsaa stærkt gældende, at Arbejdet med Opfødnings og Opdragelse af den nye Slægt i sig selv er en særlig Løn værd.

Til Slut fremfører Miss Rathbone sit Forslag til Indførelse af Familielønnen i England. Hun indser, at Striden særlig vil komme til at staa om, hvorvidt Børnetilskuddene skal gives af Staten, hvad Arbejderne synes at foretrække, eller de skal lægges paa de enkelte Erhvervsgrupper. Forfatteren er tilbøjelig til at mene, at Statens Overtagelse af Systemets Praktisering i det lange Løb vil være rimeligst. Men det vilde dog være bedst at begynde med enkelte Erhverv. Bedst kunde Staten og Kommunerne begynde med deres egne Arbejdere.

Betydningen af Miss Rathbones Bog ligger dog til syvende og sidst ikke i de praktiske Forslag, der ogsaa kun er løst skitserede, men deri, at hun skarpere end nogen anden har peget paa et Problem, som Statistikere og Socialøkonomer sikkert vil være nødte til at tage op til nærmere Behandling. Det er, for at bruge et af de Udtryk, som forekommer i Bogen, Problemet om den vandrette Fordeling.

Socialøkonomien har hidtil i Fordelingslæren væsentlig kun syslet med Fordelingen af Udbyttet til Produktionens forskellige Faktorer: Jordejere, Kapitalister, Driftsherrer og Arbejdere. Men i og for sig frembyder den vandrette Fordeling inden for hver af disse Kategorier en maaske lige saa stor Interesse. Og det gælder ikke mindst Arbejderklassen. Selv om Arbejderne fik alt, hvad der kunde tilkomme dem af Produktionens Udbytte, ja selv om man tænkte sig, at de i en socialistisk Stat fik det „fulde Arbejdsudbytte“, vilde dog Problemet om den vandrette Fordeling inden for Arbejderklassen bestaa, ja maaske endda træde skarpere frem.

Det er ikke blot, naar man lader Blikket glide hen over forskellige Samfundsklasser, at man kan synes, at nogle har for meget og andre for lidt. Selv inden for den af disse Klasser, der har den usikreste Tilværelse, kan man tale om, at nogle har forholdsvis for meget og andre for lidt. Rowntrees bekendte Diagram, der er gengivet af Gide, Seligman og flere, viser, hvorledes den typiske Arbejder i tre Perioder af sit Liv,

i Barndommen, i den Periode, hvor han har flest afhængige Børn, og i Alderdommen er særlig udsat for at komme ned under Eksistensminimum, mens han i Ungdommen og i den senere Manddomstid er forholdsvis godt stillet. Planeringen af denne Kurve med dens tre Dale og to Bakker kan siges at være et Spørgsmaal, som kun angaar den enkelte Arbejder eller Arbejderklassen som Helhed. Men i Virkeligheden foreligger der et Samfundsproblem. Der er fra Samfundets Side gjort en Del for at udfylde den sidste Dal, Alderdommens. Miss Rathbone peger nu saa klart paa Problemet at faa udfyldt de to andre Dale, hvilket alt andet lige ikke kan lade sig gøre uden at hente Fyld fra Bakkerne, at der er Grund for baade Teoretikere og Praktikere til at gennemtænke de Tanker, som hendes Bog vækker.

Even Marstrand.

Kippen und Wippen.

Ret ofte har jeg set det bekendte Udtryk for den store Møntforvirring under de første Aar af Trediveaarskrigen tolket som „klippe og udvippe Mønten“. Da jeg nu for nylig herhjemme paany har set denne Forklaring gentaget, tør jeg maaske bede om Plads for et Par Linier til Retledning.

Medens der jo ikke vel kan være Tvivl om Betydningen af det sidste Ord: „Wippen“, er det det første Begreb: „Kippen“, som har voldt Vanskeligheder, idet man har ment, at dette skulde betyde en fra Udvipningen helt forskellig Art af Møntforfalskning, nemlig Beklipning af Mønten. Den sidste Form for Mønttyveri, var imidlertid saa kendt en Forbrydelse, der gik langt tilbage i Tiden, at der næppe omkring 1620 var Grund til særlig at medtage eller fremhæve denne. Hvad der i første Fjerdedel af det 17. Aarhundrede derimod faldt i Øjnene, var den vidtdrevne indre Forfalskning af Mønten. Den rent ydre mekaniske Beklipning kunde man jo se og eventuelt tage i Betragtning. Den indre, mønttekniske eller kemiske Forfalskning var langt mere snigende og ondartet. Naar derfor professionals med Vægten udvippede den gode vægtige Mønt fra den slette og daarlige for stadig at lade denne sidste blive tilbage i Omsætningen og beholde den gode Mønt til Omsmeltning til daarligere Mønt, saaledes at Menigmand narredes til at tage den tiloversblevne eller omsmeltede Mønt til større Navneværdi, end dens Indhold berettigede den til, saa var det en Smitte og Sot, som med Rette stod for Menigmand som højst skadelig og farlig.